

Grønland, dvs. normalt danskere). Færøerne og Grønland er dele af kongeriget Danmark, men de har en høj grad af indre selvstyre. Det færøske sprog er et nordisk sprog. Det er ikke særlig svært at lære for en dansker, men man *må* lære det. Det grønlandske sprog er fuldstændig forskelligt fra dansk og fra alle andre europæiske sprog.

Den følgende redegørelse for den retlige situation gælder kun for det egentlige Danmark.

Jeg kender ingen lovbestemmelser, som udtrykkeligt gør beherskelse af det danske sprog til en betingelse for offentlig ansættelse. Men selv om sådanne regler må være meget sjældne, så kan de måske findes. Regler, som indirekte forudsætter beherskelse af det danske sprog, er mere sædvanlige, men ikke talrige. For at blive lærer i folkeskolen eller i gymnasieskolen må man normalt have gennemgået en uddannelse, som kræver, at man behersker dansk (lovbekendtgørelse nr. 385 af 20. august 1980, § 27, om folkeskolen og lovbekendtgørelse nr. 370 af 28. juni 1977, § 16, om gymnasieskolen).

Selv når der ikke findes regler, kan manglende beherskelse af det danske sprog være en alvorlig hindring for en udlænding, der søger offentlig ansættelse i Danmark. Beherskelse af det danske sprog er et kriterium, som helt lovligt kan indgå i den skønsmæssige afgørelse om at ansætte eller forfremme. Hvor den ansatte skal have direkte personlig kontakt med dansktalende, vil manglende beherskelse af dansk da også normalt – og helt lovligt – medføre en beslutning om, at man ikke ansætter. Men det behøver ikke at være sådan. I perioder med akut mangel på medicinalpersonale og buschauffører har man faktisk ansat ikke-dansktalende læger og buschauffører. Og i nogle situationer, f.eks. når stillingen indebærer personlig kontakt med fremmedarbejdere eller flygtninge, kan beherskelse af et andet sprog opveje dårlig beherskelse af dansk.

2.3. Uddannelse og eksamensbeviser

2.3.1. Regler

Tjenestemandslovens § 4 indeholder følgende regel:

Ansættelse som tjenestemand forudsætter, at ansøgeren efter sin alder, helbredstilstand og uddannelse er i stand til at betride tjenesten i den pågældende stilling. Denne regel gælder efter ordlyden kun statstjenestemænd. Men

den kan betragtes som et almindeligt princip, som gælder for det offentlige som helhed.

Tjenestemandslovens § 4 fortsætter: Hvor betingelser med hensyn til alder, helbredstilstand og uddannelse ikke er fastsat i den øvrige lovgivning eller i medfør af denne, kan sådanne betingelser fastsættes ved bekendtgørelse af den kompetente minister.

Regler i den øvrige lovgivning eller i medfør af denne, som gør en bestemt uddannelse til en betingelse for offentlig ansættelse, er almindelige for medicinalpersonale, lærere, dommere, anklagere og tilsvarende personale i retsvæsenet. Medicinaldirektøren skal således være læge, lov nr. 182 af 23. juni 1932. Embedslæger skal have almindelig lægeuddannelse og herudover en særlig embedslægeuddannelse, lov nr. 381 af 13. juni 1973. Læger på offentlige sygehuse og privat praktiserende læger skal have lægeuddannelse, lovbekendtgørelse nr. 426 af 19. august 1976. Og direktøren for Veterinærdirektoratet skal være dyrlæge, lovbekendtgørelse nr. 312 af 25. juni 1980. Dommere og anklagere skal have juridisk uddannelse, og lærere i folkeskolen og gymnasieskolen skal – som nævnt ovenfor under 2.2 – have gennemgået forskellige uddannelser, som er beregnet for de forskellige lærerkategorier.

Denne opregning er ikke udtømmende. Men i overensstemmelse med ønsket om »åben« rekuttering af tjenestemænd er antallet af sådanne regler blevet formindsket. Der er en tendens til at ophæve regler, som kræver en speciel uddannelse, i forbindelse med lovrevisioner.

De bekendtgørelser, der er åbnet mulighed for i tjenestemandslovens § 4, er ikke talrige, men de findes, f.eks. for så vidt angår nogle stillinger i Statsbanerne, hvor forudgående etatsuddannelse er nødvendig. Tilsvarende regler kan findes uden for statstjenesten, men ikke i noget stort antal.

2.3.2. Praksis

Fraværet af eller det begrænsede antal regler, som gør bestemte eksamensbeviser eller uddannelser til en betingelse for ansættelse i det offentlige, betyder selvfølgelig ikke, at eksamensbeviser eller forudgående uddannelse ikke er af betydning for adgangen til tjenesten eller forfremmelse inden for tjenesten.

På samme måde som beherskelse af det danske sprog er eksamensbeviser og uddannelse